

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК СТАТЕЙ VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МИСТЕЦЬКА ОСВІТА: ПОШУКИ ТА ВІДКРИТТЯ

16-17 червня 2020 року

I частина

TIME OF ART EDUCATION

**COLLECTION OF ARTICLES VIII OF THE ALL-UKRAINIAN SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE
ART EDUCATION: SEARCH AND DISCOVERY**

Харків 2020

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Фомін В.В. доктор педагогічних наук, професор (гол. ред.)

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвєєва О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Мартинюк Т.В. – доктор мистецтвознавства, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Бурма А.В. канд.пед. наук, доцент

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Протокол № 7 від 19.11.2020р.

У збірнику подано статті VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»... Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Мистецька освіта: пошуки та відкриття»: зб. статей VIII Всеукраїнської наук. - практ. конф., (16-17 червня, 2020) / заг. ред. В.В. Фомін, Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020, Ч-І. 186 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2020

Євгенія Галіченко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
факультет мистецтв
група 51М

СТВОРЕННЯ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ НА ЗАНЯТТЯХ З ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент В. А. Кузьмічова

Анотація. В статті розглядається питання створення сценічного образу вокального твору на заняттях з постановки голосу, надається визначення поняття «сценічний образ». Проаналізовано етапи створення сценічного образу вокального твору на заняттях з постановки голосу.

Ключові слова: сценічний образ, вокальний твір, етапи створення сценічного образу.

Annotation. The article considers the issue of creating a stage image of a vocal work in classes on voice production, provides a definition of "stage image". The stages of creating a stage image of a vocal work in voice lessons are analyzed.

Key words: stage image, vocal work, stages of stage image creation.

Постановка проблеми та її актуальність. Підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва до вокально-сценічної діяльності важливий аспект у підготовці фахівця. Вона спрямована на формування у майбутнього вчителя музичного мистецтва професійних знань та вмінь в галузі виконання вокальних творів, здатності до сценічного перевтілення. На жаль, ця проблема недостатньо висвітлена у наукових розвідках сучасних дослідників.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Наукові праці сучасних дослідників посідають вагоме місце в теорії та історії як світового, так і національного мистецтва. Науковець А. Медведєва розглядає теоретичні концепції аналізу створення сценічного образу, дослідник М. Жишко вивчає проблеми формування мистецько-педагогічних умінь студента – вокаліста як майбутнього вчителя музичного мистецтва. Праці Л. Красовської присвячені розгляду ролі пластики, сценічного руху у створенні сценічного образу під час підготовки естрадного вокального номера. Науковці Ж. Даюк та В. Денисюк

вивчають проблему підготовки майбутніх співаків до вокально-сценічної професійної діяльності. Дослідник О. Хлистун вивчає особливості застосування пластичних та мовних засобів в процесі створення сценічного образу в їх мистецтвознавчому аспекті. Науковець М. Ткаченко розглядає проблеми втілення художнього образу вокального твору засобами сценічної виразності в контексті виконавської підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва. Проте, наукових розвідок щодо підготовки саме вчителя музичного мистецтва до створення сценічного образу вокального твору наразі недостатньо.

Мета статті полягає у висвітленні проблеми створення сценічного образу вокального твору на заняттях з постановки голосу.

Виклад основного матеріалу. Сценічний образ вокального твору є системою, основними інтегральними елементами якої є сам співак – людина, яка володіє волею до гри, здатна уявити запропоновану їй ситуацію і за участі слухача діяти в цій ситуації і особлива, існуюча тільки на сцені реальність – роль. Різні варіанти цієї системи залежать від того, що являє собою співак, якою є його роль та яким чином побудовано зв'язок між елементами системи, тобто якою є її структура.

Сценічний образ вокального твору є характером, сукупністю якостей героя. Його створення проходить у декілька етапів. Основний принцип зародження цілісного образу вокального твору – його цілісне сприйняття, тотальний контакт. Тільки за цієї умови створюється образ. Основний принцип зародження цілісного образу - цілісне сприйняття, тотальний контакт.

Перший етап – зародження первообразу, ідеальної моделі. Змальований автором твору герой створюється в уяві виконавця, а потім ототожнюється та викликає співчуття. Аналізуючи вокальний твір, ми охоплюємо сутність образу, шукаємо (за висловом К. Станіславського) оболонку і вже потім через дію втілюємо на сцені.

Другий етап – в ньому важливого значення набуває процес перевтілення. Створений в уяві образ, спостереження за ним, розквітає всередині виконавця.

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Цьому процесу сприяють уява та фантазія. Вони формують образ, комбінують, уточнюють його, спонукаючи до вираження на сцені.

Третій етап – втілення створеного образу. В його основі лежить принцип наслідування. Виконавець наслідує свій образ на зовнішньому рівні, оскільки на внутрішньому він вже бачить як це має бути.

Важливого значення в процесі створення сценічного образу вокального твору набуває здатність виконавця – майбутнього вчителя музичного мистецтва до виконавської інтерпретації. Поняття інтерпретації (від лат. «тлумачення») є одним із значущих у виконавстві і визначається науковцями (Локтіонова - Ойцюсь О.) як варіант авторського змісту, що відображає суб'єктивне ставлення виконавця до певного твору. Індивідуальна інтерпретація залежить від багатьох чинників, а саме: темпераменту виконавця, його характеру, здібностей, вольових якостей, рівня життєвого та музичного досвіду тощо. Важливим є й той факт, що кожен виконавець чує та інтерпретує твір, враховуючи запити та дух свого часу та свого середовища, в якому він перебуває. Як зазначає науковець Савельєва І., зазвичай виділяють два напрямки інтерпретації: переміщення в культурно-історичне середовище виконуваного твору та власна індивідуалізація виконавця твору [3, с.9].

Створення сценічного образу вокального твору має певні особливості. Аналіз наукових праць педагогів – вокалістів (П. Голубєв, Л. Дмитрієв, Н. Дрожжина, Н. Гребенюк, О. Катрич та інші) дозволяє стверджувати, що створення сценічного образу вокального твору досягається перш за все голосовими засобами: тембровим забарвленням голосу виконавця, різноманітною динамікою, інтонаційними нюансами, якісною дикцією та артикуляцією, які здатні передавати різноманітні емоційні стани та настрої [2].

Великого значення у створенні сценічного образу вокального твору набуває пластично-мімічна виразність та костюм. Пластико-мімічна виразність майбутнього вчителя музичного мистецтва (міміка, пантоміміка, жести тощо) є засобами втілення сценічного образу вокального твору та сприяють створенню певного емоційного стану, що здатен відобразити ідею твору, його емоційно-

змістову структуру. Костюм складається із багатьох елементів – одяг і взуття, головні убори та прикраси, що використовуються співаком для характеристики створюваного ним сценічного образу. Необхідним доповненням до костюму є грим та зачіска виконавця. Їх завдання допомогти виконавцю відобразити всі характерні особливості свого персонажу та зафіксувати їх [4].

Висновки та перспективи подальших розвідок. Отже, одним із важливих завдань мистецької освіти в умовах сучасності є підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до створення сценічного образу вокального твору. Така підготовка має бути спрямованою на формування вокально-сценічної компетентності, яка містить здатність до сценічного перевтілення, вміння інтерпретації вокального твору, володіння співацьким голосом, пластико-мімічними засобами, застосування гриму та костюму. Тому, важливим в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва є формування вміння створення сценічного образу вокального твору.

Список використаних джерел.

1. Кузьмічова В.А. Деякі аспекти професійної вокальної підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів / Проблеми сучасної педагогічної освіти Сер.:Педагогіка і психологія.-Зб.статей:-Ялта:РВВ КГУ, 2014.Вип.43.-Ч.3. с. 107-112.
2. Локтіонова – Ойцюсь О.О. Проблеми інтерпретації музичного твору в контексті створення сценічного образу естрадного співака / зб. наукових праць Київського університету імені Б. Гринченка / О. Локтіонова Ойцюсь / К., 2018. С.143-152.
3. Ткаченко М.О. Формування артистичної техніки майбутнього вчителя музики: Навчальний посібник. Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2008. 63с.
4. Ткаченко М.О. До проблеми втілення художнього образу вокального твору засобами сценічної виразності (в контексті виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва// Педагогічні науки: зб.наук. праць. Херсон: 2017. Том 75. С.192-196.

Дар'я Трубнікова

СУТНІСТЬ ЦІНІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ	105
--	-----

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Євгенія Кумейко

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО СПІВРОБІТНИЦТВА З УЧНЯМИ	110
--	-----

Юлія Панасенко

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ СИНЕСТЕЗІЙНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВ.....	121
--	-----

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Алла Соколова

Ван Чжень

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДИРИГЕНТА ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА	126
---	-----

Анастасія Сенюттич

ПРОФЕСІЯ «ДИЗАЙНЕР ОДЯГУ» В УКРАЇНІ	136
---	-----

Вероніка Каніковська

ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ ДИЗАЙНУ УПАКОВКИ ВИРОБІВ ТЕКСТИЛЬНОЇ ТА ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	141
---	-----

Ольга Рибка

ДИЗАЙН КОЛЕКЦІЇ ЖІНОЧОГО ОДЯГУ ЗА МОТИВАМИ ЕТНІЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМУ	146
--	-----

Євгенія Галіченко

СТВОРЕННЯ СЦЕНІЧНОГО ОБРАЗУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ НА ЗАНЯТТЯХ З ПОСТАНОВКИ ГОЛОСУ	154
---	-----

Олена Рись

ІНТЕР'ЄР ЖИТЛОВОГО ПРИМІЩЕННЯ В СТИЛІ ЛОФТ: ЙОГО ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ОСОБЛИВОСТІ.....	158
---	-----